

Олександр Талдикін

доцент кафедри загальноправових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ (м. Дніпро),
кандидат юридичних наук, доцент

Е-ДЕМОКРАТІЯ: ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ

Сучасні суспільні відносини знаходяться під впливом інформаційно-комунікативних технологій, мережі Інтернет, отримують якісно нові перспективи розвитку життєвого простору завдяки масовому використанню *гаджетів*, з розвинутими технологіями. Засоби, що повинні динамічно забезпечувати постійно зростаючий рівень комунікації в умовах панування інформаційних ресурсів та мережевих технологій, отримали термін: «smart» (розумний). Поступове проникнення майже в усі сфери суспільного життя таких «розумних» старт-речей, технологій та програмного забезпечення утворює передумови для формування різного роду принципово нових варіацій розвитку суспільних відносин, а також появу суспільства нового типу, яке, поступово прийшло на зміну суспільству інформаційному: суспільства знань, або *смарт-суспільства*.

Враховуючи інформаційні процеси суспільного розвитку, нетократичний, латентний характер не публічних суб'єктів та носіїв наддержавної влади, які вже сьогодні намагаються контролювати основні потоки інформації, виникає закономірне питання про перспективи прогресивного напрямку подальшого розвитку інформаційного суспільства у суспільство *Смарт* [1]. В цьому контексті неабиякий інтерес викликають нові можливості формування владних відносин, у трансформації засобів прямого та представницького народовладдя за допомогою старт-пристроїв та смарт-технологій.

Чи потрібно розмежовувати смарт-демократію від електронної демократії (Е-демократії)? Вважаємо, що остання може бути лише початковою стадією складовою першої, або початковим періодом її розвитку. *Електронна пряма демократія*, або *пряма цифрова демократія*, вважається однією з форм безпосередньої демократії, що використовує засоби телекомунікації для забезпечення участі громадськості у вирішенні кола загальних питань.

Розвиток Е-демократії налічує декілька етапів або, на думку Яна ван Дейка, хвиль. *Перша хвиля* – Теледемократія. 1980 Роки: перспектива розвитку теледемократії із застосуванням терміналів кабельного телебачення на початковому етапі, та з'єднань через мережу Інтернет у подальшому. Очікувалось, що позбавлення бар'єрів у спілкуванні обумовить до домінування прямої демократії та призведе до поступового нівелювання політичних партій взагалі.

Друга хвиля: Утворення віртуальних спільнот. Початок 1990-х років, коли з'являються перспективи утворення віртуальних спільнот. Вважалось, що кількісне зростання чисельності користувачів мережі Інтернет та *он-лайн спільнот* зможе компенсувати кризу комунікації на рівні місцевого самоврядування.

Третя хвиля - Он-лайн дебати. Початок 2000-х років, коли після масового розповсюдження Інтернету, з'явилися нові погляди на перспективу участі народних мас в політиці через Інтернет. Очікувались масові он-лайн консультації та он-лайн дебати громадян стосовно планів урядів, а також утворення політичної реальності в обхід інституціональної політики та держави.

Четверта хвиля – Колективний інтелект мережевої спільноти. Середина 2000-х років, коли після появи другого покоління мережних сервісів Web 2.0 (назву було запроваджено у 2004 році видавництвом O'Reilly Media), що останнім часом стали основою для розвитку всієї мережі Інтернет. Відбувся різкий стрибок у кількості Інтернет користувачів, що у свою чергу призвело до очувань чисельних он-лайн петицій, політичних віртуальних *блогів* та утворення *громадянської журналістики*. Веб-сайти дозволили користувачам змінювати самостійно зміст сторінок через браузер, що розглядалось в якості *колективного інтелекту* мережевої спільноти) [2].

Наведений вище варіант розвитку Електронної прямої демократії потребує подальшого доповнення.

Заслугує на увагу початок застосування технології *блок-чейн* у виборчих процесах (*П'ята хвиля* - Відцифрована демократія). 7 Березня 2018 року у невеличкій країні Сьєрра-Леоне, яку аж ніяк не можна назвати взірцем демократії, вперше в історії було проведено перший тур виборів глави держави з використанням сучасної технології, яку, поза всяким сумнівом, можна вважати

невід'ємною ознакою народження нової форми народовладдя смарт-демократії. Головна перевага застосування блок-чейн, як технології розподілених реєстрів, свого роду «*відцифрованої демократії*» – в безпеці, так як, вважається, що поки ніхто не може підробити або підмінити зафіксовану за допомогою цієї технології інформацію. Блок-чейн - технологія распределенного консенсуса, децентралізована система відносин, де кожна наступна транзакція залежить від попередньої, що унеможливує видалення, або зміну даних транзакції. І хоча, технологія блок-чейн використовувалась, лише як засіб запису виборчих бюлетенів та результатів, це була перша виборча кампанія, яка пропонувала миттєвий доступ до результату виборів [3].

На подальший розвиток засобів прямого та представницького народовладдя за допомогою старт-пристроїв, смарт-технологій та мережевого суспільства, на нашу думку, істотно вплинуть наступні ключові фактори.

По-перше – всеохоплюючий характер високошвидкісної мережі Інтернет, її доступність у будь-якому місці земної кулі (*Шоста хвиля* – Тотальна мережа). Реалізацію проектів, що її забезпечують, ми спостерігаємо передусім завдяки розгортанню компанією *Space X* глобальної супутникової системи *Starlink* для забезпечення високошвидкісного ширококутового супутникового доступу в Інтернет у місцях, де він був ненадійним, дорогим або повністю недоступним. Сьогодні *Starlink* – це «сузір'я» з тисяч супутників, які обертаються навколо планети набагато ближче до Землі, приблизно на відстані 550 км, і покривають всю земну кулю, що робить можливим підтримку потокової трансляції інформації [4].

По-друге – розвиток нейронних комп'ютерних систем та штучного інтелекту (*Сьома хвиля*). У свою чергу, аналіз даних, прогнозування, розпізнавання образів, оптимізація, прийняття рішень за допомогою нейронних комп'ютерних систем, створення на їх основі систем інтелектуальної безпеки та моніторингу прямого та представницького народовладдя, стає можливим завдяки їх запровадженню. Застосування нейронних комп'ютерних технологій здатне суттєво підвищити безпеку та швидкість, обробки інформації, зменшити негативні ризики відносно її достовірності.

Еволюція засобів прямої та представницької демократії за допомогою двох вище вказаних факторів здатна, на наш погляд, забезпечити сьогодні реалізацію принципу народного суверенітету в глобалізованому мережевому суспільстві тих держав, які прагнуть зберегти народовладдя, удосконалити форми демократії відповідно до сучасних умов.

1. Галдикін О.В. Нетократія як черговий фактор кризи інституту національної держави: передумови виникнення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. №1. С. 136-149.

2. Jan A.G.M. van Dijk. Digital Democracy: Vision and Reality . To be Published in I. Snellen & W. van de Donk 'Public Administration in the Information Age: Revisited', IOS- Press, 2013 URL: <https://www.utwente.nl/.../Digital%20Democracy-%20Vision...> (Last accessed: 21.01.2023).

3. John Biggs. «Sierra Leone just ran the first blockchain-based election.» Techcrunch com. Techcrunch com. 14 Mar 2018. Web. 18 July 2018. URL: < https://techcrunch.com/2018/03/14/sierra-leone-just-ran-the-first-blockchainbasedelection/?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+Techcrunch+%28TechCrunch%29 > (Last accessed: 21.01.2023).

4. Starlink. Now Starlink Woks. URL: <https://www.starlink.com/technology> (Last accessed: 21.01.2023).

Ірина Тищенко

доцент кафедри загальноправових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро), кандидат юридичних наук, доцент

НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ ОБ'ЄДНАНИМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ В УКРАЇНІ

Аналіз вітчизняного законодавства свідчить про те, що регулювання діяльності об'єднаннях територіальних громад із надання адміністративних послуг в Україні ґрунтується на значній кількості нормативно-правових актів, до яких належать: Конституція України – Основний Закон, яким регулюються суспільні відносини в країні та визначаються базові права громадян, кодекси України,